

Overweging 9 en 10 juli 2022

De barmhartige Samaritaan

Deut.30,10-14

Paulus'brief aan de Colossenzen

Lucas 10,25-37

Thema: verantwoordelijkheid nemen

In de eerste lezing staat dat we Gods geboden moeten naleven. Maar er staat niet bij welke geboden. Dat is geen probleem, want we kennen ze allemaal. Het zijn er tien.

In het evangelie gaat het over naastenliefde. Een moeilijk woord, naastenliefde. Net zo moeilijk als medelijden. Ik zou liever zeggen: neem je verantwoordelijkheid. Waarom?

Er ligt een zwaargewonde op straat. Een priester en een leviet laten hem letterlijk links liggen, maar een vreemdeling, niet bepaald een vriend van de Israëlieten, biedt hulp. Waarom?

Ik ga even terug naar mijn eigen jeugd. Het is 1945. Ik had gelogeed bij mijn oma in Egmond, en zij bracht mij achterop de fiets terug naar Castricum. Het ging direct al fout: mijn voet zat tussen de spaken, ik gilte het uit. Op dat moment kwam een Duitse kolonne ons tegemoet, op de vlucht naar huis. De voorste chauffeur zag wat er gebeurd was, liet de kolonne stoppen en riep er een ehbo-er bij. De arts verbond mij zeer zorgvuldig, we zetten opgewekt de tocht voort en thuisgekomen riep ik blij: een mof heeft mij geholpen! Het woord *Duitsers* kende ik niet eens, in mijn omgeving werd alleen gesproken van *moffen*, liever nog van *rotmoffen*.

Die les van toen heb ik mijn hele leven onthouden. Veroordeel niet onmiddellijk iedereen, en help je naaste, wie dat ook is. Dat vragen de wetgeleerden in het evangelie ook: "Heer, wie is mijn naaste?" Het klinkt wat schijnheilig uit de mond van een wetgeleerde, misschien is het een strikvraag en bedoelt hij: waar ligt de grens? Mijn familie, okay, mijn burens, mijn collega's, okay, maar die ontsnapte tbs-er? Is die ook mijn naaste? En dan antwoordt Jezus met het verhaal van de barmhartige Samaritaan. Was dat naastenliefde? Was dat überhaupt liefde? Hield hij van het slachtoffer? Natuurlijk niet. Daarom heb ik moeite met het woord *naastenliefde*. Ik zeg liever *neem je verantwoordelijkheid*.

Hoe zit dat precies? Je hebt emotionele liefde. Die voel je, je houdt van iemand. Maar daar past geen gebod bij. Je kunt niet zeggen: "Houd van mij of ik schiet". Dus er is nog een ander soort liefde. Als Jezus zegt "bemin je vijand" lukt je dat vast niet meteen en altijd. Hem lukt

het wel: “Vader, vergeef het hun want zij weten niet wat zij doen.” Maar je hebt wel plichten tegenover je vijand. *Neem je verantwoordelijkheid* en doe iets.

Het typisch christelijke van de naastenliefde wordt juist bepaald doordat die géén grenzen kent: iedereen, overal, in alle omstandigheden (altijd) liefhebben. Wat een opgave!

Bemin ook in een situatie waar geen enkele aanleiding is om te beminnen! Kijk maar weer naar de barmhartige Samaritaan. Zijn naastenliefde gaat verder dan vriendschap, dan verwantschap, dan de emotionele liefde. Het is niet vanzelfsprekend. En hij verlangt geen tegenprestatie: het slachtoffer hoeft niets terug te betalen, integendeel! Dit soort liefde kent geen grenzen maar ook geen maat. Ze zegt nooit: tot hier en niet verder, zo is het welletjes.

Er blijken dus twee soorten liefde te bestaan: de emotionele voor je dierbaren en de allesomvattende van het gebod: naastenliefde.

Nu even terug naar de priester en de Leviet, ook een soort priester. Eerst vond ik dat echt van die hooghartige egoïsten, die de gewonde man letterlijk links laten liggen. Bah! Maar dat ligt iets genuanceerder. De priester en de Leviet hebben een serieus probleem. Een priester mag namelijk niet bij een dode komen, een priester mag in de Hebreeuwse Bijbel niet eens zijn dode vrouw aanraken. Wel zijn kinderen, maar niet zijn vrouw. Er moet een zekere afstand zijn tussen hem en een dode.

De priester in het verhaal van de barmhartige Samaritaan doet dus precies wat de wet van hem vraagt. Die priester denkt: wat moet ik nu? Hij moet kiezen tussen twee wetten. Hij wikt en hij weegt en hij kiest ervoor om aan de overkant voorbij te gaan. Dat doet de Leviet ook.

Dan komt er een Samaritaan, waarschijnlijk een handelaar op doorreis in een vijandig land. Die kijkt wat beter en wat blijkt? De man leeft gewoon nog. En hij helpt hem ruimhartig.

Wat moeten we hiervan onthouden? Dat er twee soorten liefde zijn. De emotionele voor je hart en die andere voor je verstand. Je hoeft echt niet altijd van je vijand te houden, als je maar je verantwoordelijkheid neemt. Altijd en overal.

Misschien zit er nog een diepere laag onder dit verhaal. Laten we er eens een rollenspel van maken: dat klinkt oneerbiedig, maar in feite is elke parabel een rollenspel. Dus, de Samaritaan is Jezus, het slachtoffer op de grond zijn wij.

De Samaritaan daalt af van Jeruzalem naar Jericho: Jezus is afgedaald van de hemel naar de aarde. Daar ontfermt Hij zich over de gewonde, over ons dus. Dan brengt Hij ons naar een

veilige plek en belooft terug te komen. Dat klopt dus helemaal, en toont ons Jezus als onze redder bij uitstek, als Salvator.

We kunnen op Hem rekenen, Hij laat ons nooit in de steek. Een veilige gedachte, vindt u niet?

Ik sprak over emotionele liefde en over naastenliefde. Tenslotte wijs ik nog even op een derde soort liefde: de allesomvattende, onbegrensde, onvoorwaardelijke liefde van God. Een liefde zonder grenzen, zonder maat, voor iedereen. Een liefde als een koepel over ons heen, een liefde als een warme mantel, en een liefde in ons binnenste. Dat verzin ik niet zelf, dat zegt Johannes in zijn eerste brief:

“Wij hebben Gods liefde, die in ons is, leren kennen en vertrouwen daarop. God is liefde. Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem.”.

Amen